

MOSOLYSOROK

Lellen történt...

Persze nem úgy, mint annak idején a fül-bemászó sláger szövegét.

Az idő '98 rekkenő júliusa, helyszín Boglárlelle. A családi tanács úgy döntött, Lajosékkal együtt töltsük el pár hetet a közösen összegyűjtött „villa pietá”-ban, hogy mondjam deutschul, a kedves „Ohne Sorge”-ban. Hogy még előkelőbben fejezzem ki: a mi „sans-souci”-nkban. Így talán megközelítem az előkelő stílust, mely jellemzője napjainknak: reklámozunk, beszélünk idegenül. Mert manapság idegen nyelvű szótár nélkül nem tehetünk egy lépést sem hazánkban, ha az idegenforgalom berkeiben kutakodunk.

Tehát itt üdülünk, kipihenni az év fáradalmait és Lajost. A derék sógort. Jó a társaság, rengeteget fürdünk, napozunk, tollasozunk, és csudáljuk Lajost. Csodáljuk barátomat, hogy ő nem a magyar tengert élvezzi, hanem a tenger sok sört. Mindig a parton hasal, mint egy nilusi krokodil, és szürcsöli a „az élet habos oldalát”, napkeltétől berúgásig. Éjjel pedig horkol, pőfékel, és úgy tetszik, mintha egy serfőzdeben lennénk. Ez még csak-csak hagyján, de mit esztek ki ez a lökötő. Vagy három este elmentünk zenét hallgatni, táncolni egy-egy kerthelyiségbe. Itt kapta fel a vizet Lajos – és a sört.

Dült-fült minden alkalommal, mert a pincérek ránk se hederítettek. (Nyilván zavarta őket: ezek csak magyarul beszélnek.) Majd adok én ezeknek! – így Lajos. – Nézzétek meg holnap, hogy fognak nekem hódolni ezek a fehér kabátos valutaüzérek.

M á s n a p egész nap ruhaszárító csipesszel az orrán, angol szó-tárral a kezében, kiköpött hajdúsági kiejtéssel, angol szavakat biflázott. A csipész a kiejtéshez kellett. Benem már de-rengtet őcska trükkje, de nem szoltam semmit. Szinte hallottam a Big Ben hangját megkondulni az én szellebélt barátom feje fölött. Hát meg is kondult! Javában vacsoráztunk az exkluzív kerthelyiségben, gyertyafényes asztalnál, amikor Lajosunk általános derültség, de inkább csodálat közepette, neje nagykokás miniszoknyájában, térdharisnyában, kockás ingben, nyakában egy tihanyi kecskepásztor-bördudával megjelent. „Akiért a harang szól” – gondoltam... Lajos valami utánozhatatlan eleganciával meghajolt, és lehetetlen angol zagyalékot makogott, olyan mesteri orrhangon, mint aki vírusos influenzában szenved. Közölte asztaltársaságunkkal, hogy ő ma este skót nemes, és ehhez tartunk magunkat. Hogy skót, azt mindig tudtam – de hogy nemes?

Most átmegyünk a „New Casino Drink”-be, és majd ő megmutatja, hogy mulat egy skót. Mentünk. Söt vonultunk. Elöl Lajos, utána mi. A bejáratnál az aranygombos libériás akkora köszönt, hogy ha a két kis boy el nem kapja, mentem elvágodik. Pillanatok alatt hét pincér taposta egymást asztalunk körül. Lajos megrendelte az egész ételaport. Nemkülönben az italárlapot. Minden ételt megszagolt, és visszaküldött. Úgyszintén az italokat, és közben olyan orrhangon kucorékolt, angol szavakat halandzsálva, hogy már az egész terem odafigyelt. A tehetetlen felszolgálók vérben forgó szemmel loholtak körülöttem. A dolog odáig fajult, hogy még a zenekar is felállt. Ekkor mi angolosan távoztunk. Csak Lajos maradt. A dermesztő csendben – mi a kerítésen kívül figyeltük – az asztaltól felállt a Hamucsák Rudi –, az a mázsás vállalkozó –, odamegy ehhez a szerencsétlenhez, kiemeli a székéből, megcsókolja, mint egy csecsemőt és így örvendezik: „Nahát, Lalikám! Te itt ebben a maskarában ugyan mit csinálsz?”

Elszabadult a pokol! Reggel a kórház fő-
orvosa tapintatosan közölte, hogy Lajos sógor az életveszélyen túl van, két-három napig még bent tartják, és azzal ne törődjünk, hogy átmenetileg állandóan az angol himnuszt énekli. Hát ez történt Lellen!

Mol-bor

Hatvan éve alapították az angol tanszéket

PÁLFFY ISTVÁN

Politikai és tudományos elképzelések találkozásának eredményeként indult meg – 60 évvel ezelőtt – az angol szakos tanárképzés a debreceni tudományegyetemen.

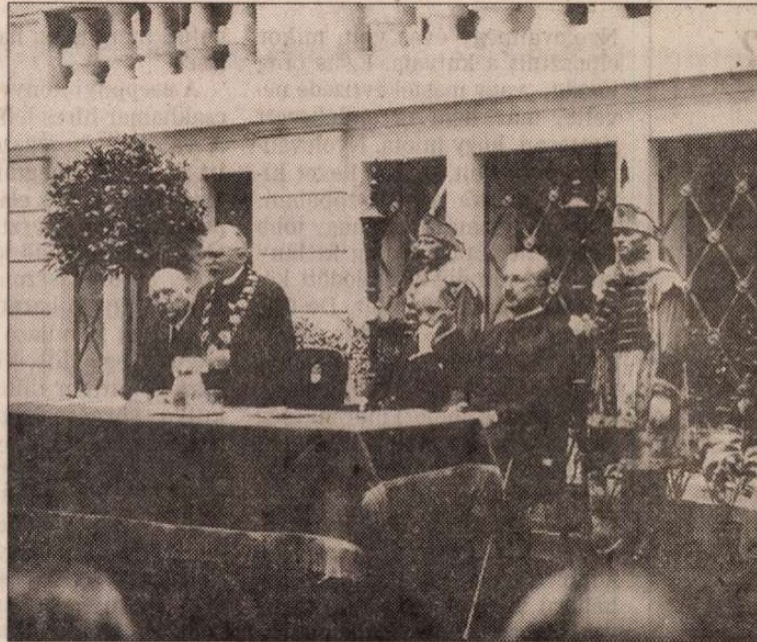
Az angol filológia, és vele az angol szakos tanárképzés 1886-ban nyert polgárjogot Magyarországon, amikor Trefort Ágost kultuszminiszter kezdeményezésére létrejött a budapesti egyetemen az ország első angol tanszéke. A Monarchia geopolitikai helyzete, majd Trianon után Magyarország elszigeteltsége jó ideig sem lehetővé, sem szükségesé nem tette egy újabb angol tanszék alapítását egyik vagy másik vidéki egyetemünkön, Szegeden vagy Debrecenben.

Hungarian Quarterly

A harmincas évek derekán azonban megváltozott a helyzet: egyre erősebb, és az akkori magyar szellemi elit megítélése szerint egyre veszedelmesebb lett a náci Németország kulturális propagandája, ami nem pusztán azzal fenyegetett, hogy Magyarország hamarosan a Harmadik Birodalom csatlósa lesz, hanem azzal is, hogy véglegesen elszigetelődik a Nyugattól, elsősorban Angliától, ahonnan pedig már a húszas évek közepe óta egyre több és több magyarbarát gesztusról érkeztek hírek.

Annak nem volt reális lehetősége, hogy kormányzinten, a hivatalos diplomácia csatornáin keresztül erősítsék a magyar-angol kapcsolatot, ám nem hivatalos formában több fórum is szolgálhatta és szolgálta a kapcsolatok ápolását. Ezek egyike volt a korábbi miniszterelnök, gróf Bethlen István köré csoportosult angolbarát politikuskokhoz közt álló angol nyelvű folyóirat, a Hungarian Quarterly, amelynek hasábjain jelentős publicisták, polgári politikuskaink szólaltak meg, mintegy hitet téve a magyar értelmiség legjobbjainak nyugat-európai hovatarozása mellett.

Ezekben a körökben vetődött fel még 1936 elején az a gondolat, hogy az angol-magyar kapcsolatok további erősítését egy új angol tanszék létesítésével lehetne a leglátványosabb módon

Kossuth-egyetemi emlékkép: a nyári egyetem 1941-es megnyitása. Balról jobbra: Zöld József helyettes polgármester, Erdős Károly rektor, Rudai Rezső és Milleker Rezső igazgató

Fotó: Némedi Lajos Emlékek, adatok és gondolatok című könyve nyomán

dokumentálni. Az elgondolás konkrét megvalósításához keresve sem lehetett volna jobb gazdát találni Balogh Józsefnél, a Hungarian Quarterlynek politikai éleslátásáról, diplomáciai érzékéről és páratlan ügybuzgalmáról híres szerkesztőjénél. Erős katolikus kötődései folytán Balogh a szegedi egyetemet szemelte ki az új angol tanszék otthonául, de épp politikai éleslátásának köszönhetően, hamar felismerte, hogy kálviniista múltjának, református kollégiumának évszázados angliai kapcsolatai folytán Debrecennek van joga ahhoz, hogy otthont adjon az ország második angol tanszékének.

Sikerült rávennie a Tisza István Tudományegyetem számos befolyásos professzorát, Csűry Bálintot, az akkori bölcsészkar dékánt, Hankiss Jánost és Szabó Dezsőt, hogy mihamar juttassanak el egy beadványt az illetékes minisztériumhoz egy angol tanszék Debrecenben való megvalósítását javaslva. Így is történt: az egyetemi tanács 1937. március 18-i ülésén egyhangúlag elfogadta és pártfogólag továbbterjesztette Szabó Dezső professzor javaslatát „egy angol tanszék mielőbbi létrehozásáról a debreceni egyetemen”.

Balogh jól időzített, jól összehangolt akciójának eredménye-

ként ez az „alulról jövő” kezdeményezés minden fórumon nyitott kapukra talált. Megnyiták a pénzügyi csatornák is: a Vallás-és Közoktatásügyi Minisztérium közel 9 ezer pengő építési hitel igénybevitelét engedélyezte a tanszéki helyiségek kialakítására, és 13 ezer pengő költségvetési keretet – ma milliókban mérhető összegeket – biztosított a leendő tanszék működési költségeire.

A tanszékvezetés kérdése viszont igen nehéz diónak bizonyult. Balogh – a pesti mintára, ahol az Angol Intézet élén angol születésű professzor, Arthur Yolland állt – angolnyelvű oktatót szeretett volna látni a debreceni tanszék élén is. Volt is jelöltje, a Yolland mellett működő, Oxfordban végzett Vernon D. Baker személyében, ám a debreceniek pályázat kiírása mellett döntöttek, és a Hivatalos Közlöny 1938. április 30-i számában megjelent felhívás egyértelművé tette, hogy magyar állampolgárságú oktató jelentkezését várják a tanszékvezetői posztra. Az egykori jegyzőkönyv tanúsága szerint négyen nyújtottak be pályázatot. Idézzük: „Dr. Feszt Sándor egyetemi magántanár, a Bárd Eötvös József Collegium rendes tanára, az MTA levelező tagja; dr. Szerb Antal egyetemi ma-

gántanár; dr. Hetzel Géza és dr. Pfisterer Miklós középiskolai tanárok”.

A pályázatok elbírálására kiküldött bizottság – Csűry Bálint, Darkó Jenő, Papp Karoly és Tankó Béla professor – Feszt Sándor mellett döntött. Akadémiai tagsága, protestáns kötődése, az angol-magyar kapcsolatokat feltáró kutatása, korábban megjelent kiváló tanulmánya (Angol irodalmi hatások hazánkban Széchenyi István fellépéséig) – mind kiváló ajánlólevél volt. Szerb Antalnak – bármennyire is nagyra értékelte őt a magasabb igényű irodalmi közvélemény – nem lehetett reális esélye, már csak származásának okán sem.

Feszt Sándor kinevezése

A tanszékalapítás története a VKM 4667/1938. számú leiratával végződik, mely szerint „a Főméltóságú Kormányzó Úr dr. Feszt Sándor egyetemi magántanárt az újonnan rendszerezített angol nyelvű és irodalmi tanszékre nyilvános rendes egyetemi tanárná nevezte ki”. 1938 őszén meg is kezdődött az oktatás: Feszt egy heti háromórás irodalomtörténeti előadás-sorozatot, egy kétórás nyelvészeti és egy hasonlóan kétórás általános – ma úgy mondanánk – anglistikai szemináriumot hirdetett meg az első félévre beiratkozott nyolc angol szakos hallgató számára. (Közülük Pelyvás István ma is aktív munkatársa a KLTE Idegen Nyelvi Lektorátusának!)

Sikerrel járt tehát a tanszék alapítás; igazi, felhőtlen öröm azonban nem jutott osztályrészükül az alapítóknak: még azon az őszön München árnyéka borult Európára, a következő esztendő veszes eseményei – Csehszlovákia feldarabolása – miatt elmaradt a tanszék 1939 tavaszára tervezett ünnepélyes felavatása is. Nagy nehézségek közt folyt meg az oktató és tudományos munka a háborús esztendőben is, de 1944. március 19. után német katonalovakat istállózta be a tanszéki szobákba, az év végén pedig a tanszék első professzorának tragikus halála tette pontot az intézmény történelme első szakaszának végére: 1944. december 30-án bombatalálat érte Feszt Sándor budai házát, és ott lelte halálát a debreceni angol tanszék első professzora.

A legnépesebbek s a legjobbak egyike

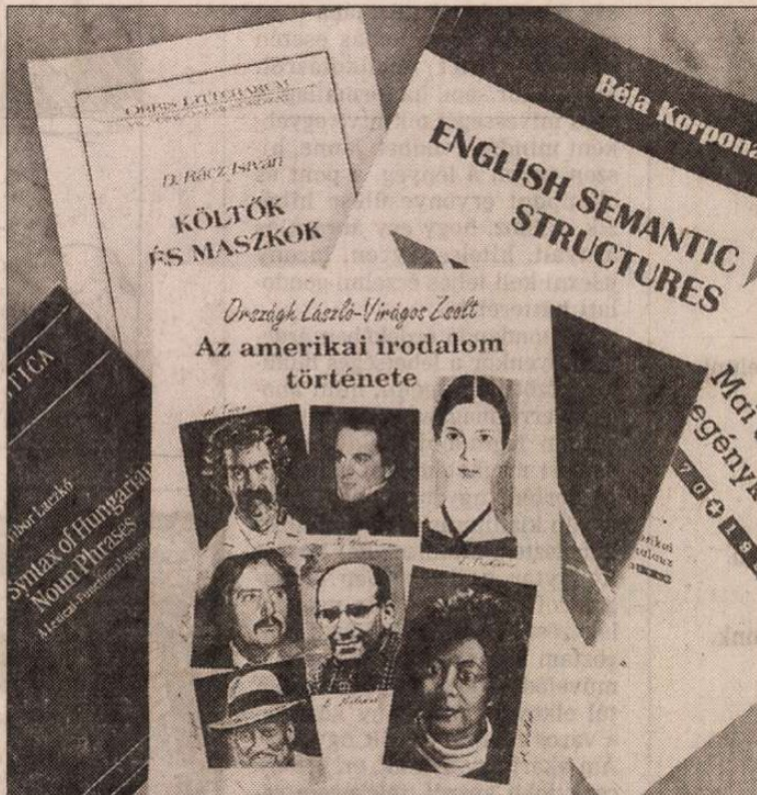
VITÉZ FERENC

Látványos növekedést élt meg az elmúlt néhány évben a Kossuth-egyetem korábbi angol tanszéke, mely mára nem is a tanszék, hanem az Angol-Amerikai Intézet nevet viseli.

Az intézet az elmúlt év óta négy tanszékből áll: angol, amerikai, nyelvészeti, valamint alkalmazott nyelvészeti-módszertani területen folyik az oktató-és kutatómunka. Jelenleg több mint negyven oktatóval dolgoznak, s megnőtt a hallgatói létszám is.

– Amikor én végeztem, 1989-ben, még csak húszan voltunk az évfolyamon, a mostani első-évesek pedig mintegy százharminc. Így a bölcsészkar legnagyobb intézetei közé tartozunk, hasonló helyet foglalunk el, mint a magyar és a történelem – mondja Bényei Tamás adjunktus, az angol irodalom és kultúra tanszék fiatal oktatója.

Korábban sok volt az úgynevezett nyelvtanító óra, mára alapvetően bölcsészképzést kapnak a hallgatók: angol és amerikai irodalomból, történelemből, civilizációból, valamint alapos nyelvészeti képzés is, a nyelvtanításhoz pedig a módszertani tanszék nyújt segítséget. Bényei

Egy csoport az intézet utóbbi munkáiból

Fotó: Iklódy János

Tamás úgy látja, hogy az ide érkezők nyelvtudásával nincsenek különösebb problémák, s arra a tendenciára hívta fel a figyelmet, hogy az angol szakon szerzett diplomát első diplomának tekintik a hallgatók, s később az üz-

leti és más profitorientált szférákban helyezkednek el, képzik magukat tovább.

A megnövekedett hallgatói létszám s az intézet profiljában történt változások a kutatómunkát is befolyásolják. Az oktatói-hall-

gatói arány nem kedvezőtlenebb a korábbi évekénél, évtizedekénél, s az intézeti élet ösztönzően hat a tudományos publikációkra. Megnövekedtek a kutatói ösztönző lehetőségek is. Bényei Tamás elmondta: a kutatómunkára inkább akkor jut idő, ha külföldi ösztöndíjakat kapnak, ilyenkor szülehetnek meg a könyvterjedelmű munkák. Tapasztalata szerint kollégái az angol irodalom és kultúra tanszéken évente általában három-négy publikációt – tanulmány, recenzió, könyv, fordítás – jegyeznek, s ez a szám a tudományos közéletben is nagyon jó aránynak tekinthető. Abádi Nagy Zoltán könyvei országosan ismertek, Virágos Zsolt írta meg az amerikai irodalom történetét, s jelentősek a nyelvészeti munkák (Bényei Tamásnak pedig rövid időn belül immár a harmadik könyve vár megjelenésre).

Úgy tartják, a debreceni talán a legjobb angol intézet az országban: a hallgatók nyelvtudása országos szinten jó, az oktatás szakmai színvonala magas, az oktatók tudományos tevékenysége is jelentős. Ez utóbbi elismeréshez hozzátartozik: abban az értelemben fiatal az intézet, hogy a hirdelen bővülés következtében sok a fiatal oktató. Jó municióval nézhetnek tehát a következő évtizedek elé.